

שופטים פרק ב'

- (1) **שופטים פרק ב: א ויעל מלאך יהוה מן הגלגל אל הבכים** {פ}
ב: ויאמר אעלה אתכם ממצרים ואביא אתכם אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ואמר לא אפר בריתי אתכם לעולם:
ג: ואמם לא תכרתו ברית ליושבי הארץ הזאת מזבחותיהם תחצון ולא תשבעתם בקולי מהנצאת עשיתם:
ד: ויהי כדבר מלאך יהוה את הדברים האלה אל כל בני ישראל וישאו העם את קולם ויבקו:
ה: שם המקום ההוא בכים ויזבחו שם ליהוה: {פ}
- (2) **רלב"ג ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבוכים** - ... וזה המלאך היה נביא שלא יתכן שידבר מלאך ה' לרבים יחד בזה האופן כמו שזכרנו במקומות מה בפרושנו לדברי התורה וכן ת"י שזה המלאך היה נביא וידמה שזה הנביא היה פנחס:
- (3) **מורה נבוכים חלק ב: ו**
 וכבר ידעת שענין מלאך שליח, וכל עושה מעשה מצוה הוא מלאך, עד שתנועות ב"ח ואפילו שאינם מדברים ספרה כתוב עליהם שהם על ידי מלאך, כשתאות התנועה ההיא לכונת הבורא אשר שם בו כח יניעהו התנועה ההיא, אמר אלהי שלחמלאכיה וסגר פום אריותא ולא חלוני, ותנועת אתון בלעם כלם על ידי מלאך, עד שהיסודות יקראו ג"כ מלאכים, עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחט, והנה יתבאר לך שהמלאך יאמר על השליח מן האנשים, וי שלח יעקב מלאכים, ויאמר על הנביא ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבוכים, וישלח מלאך ויוציאו ממצרים, ויאמר על השכלים הנפרדים שיראו לנביאים במראה הנבואה
- (4) **יהושע ד: ט** ושמים עשרה אבנים הקים יהושע בתוך הירדן מסת מצב רגלי הפהנים נשאי ארון הברית ויהיו שם עד היום הנה... ד: יט והעם עלו מן הירדן בעשור לתחדש הראשון ויחננו בגלגל בקצה מזרח יריחו:
 ואת שמים עשרה האבנים האלה אשר לקחו מן הירדן הקים יהושע בגלגל:
- (5) **תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לד עמוד א**
 עודם בירדן, אמר להם יהושע: דעו על מה אתם עוברים את הירדן, על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם, שנאמר: והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו', אם אתם עושין כן - מוטב, ואם לאו - באין מים ושוטפין אותיכם.
- (6) **ו:** וישלח יהושע את העם וילכו בני ישראל איש נחלתו לרשת את הארץ:
 ז: ויעבדו העם את יהוה כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע אשר ראו את כל מעשה יהוה הגדול אשר עשה לישראל:
 ח: ונמת יהושע בן נון עבד יהוה בן מאה ועשר שנים:
 ט: ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת חרס בקר אפרים מצפון להרגעש:
 י: וגם כל הדור ההוא נאספו אל אבותיהם ויקם דור אחר אחריהם אשר לא ידעו את יהוה וגם את המעשה אשר עשה לישראל: {פ}
 יא: ויעשו בני ישראל את הרע בעיני יהוה ויעבדו את הבועלים:
 יב: ויעזבו את יהוה אלהי אבותם המוציא אותם מארץ מצרים וילכו אחרי אלהים אחרים מאלהי העמים אשר סביבותיהם וישתחוו להם ויכעסו את יהוה:
 יג: ויעזבו את יהוה ויעבדו לבצל ולעשתרות:
- (7) **מלבי"ם**
 אבל יהושע מת וגם כל הדור ההוא נאספו, ויקם דור אחר אשר לא ידעו את ה' ע"י העיון והלימוד, וגם לא ידעו את המעשה עפ"י ראות עיניהם, ומאז התחילו לעזוב ארחות ישר ללכת בדרכי חשך:

8) **מלבים יב** וזה שאמר ויעזבו תחלה עזבו את ה' אלהי אבותם רצה לומר שהתחילו לעבוד בשיתוף ועזבו אלהי אבותם המוציא אותם מארץ מצרים שמאז השלם בהשגחה מיוחדת ויחדם לחלקו, וילכו אחרי אלהים אחרים ובה הכעיסו את ה' במה ששתפו שם שמים ודבר אחר. ואחר כך התמוטטו יותר וירדו פלאים.

ויעזבו את ה': גם מצד שהוא ה' בורא המציאות כי כחשו בה' ויאמרו לא הוא ויעבדו לבעל ולעשתרות.

9) יד: בַּיְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁתַּחֲוֶה וְיִתְנַחַם בְּיַד־שָׁמַיִם וְיִשְׁפֹּטוּ אֹתָם וְיִמְכְּרוּם בְּיַד אֹיְבֵיהֶם מִסְבִּיב וְלֹא־יִכְלוּ עוֹד לַעֲמֹד לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם:

טו: כָּל־אֲשֶׁר יֵצְאוּ יַד־יְהוָה הִיטְהִיבָם לְרַעַה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לֵהֵם וַיַּצַּר לָהֶם מְאֹד:
טז: וְנִקְּמוּ יְהוָה שְׂפָטָיִם וַיּוֹשִׁיעוּם מִיַּד שְׂטֵינָם:

יז: וְגַם אֶל־שְׂפָטֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ כִּי זָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁמַתְנוּ לָהֶם סִרוּ מִהֶר מִיִּהְיֶה אֲשֶׁר הִלְכוּ אַבֹּתָם לִשְׁמֹעַ מִצְוֹת־יְהוָה לֹא־עָשׂוּ כֵן:

יח: וְכִי־הִקִּימוּ יְהוָה לָהֶם שְׂפָטִים וְהִקָּה יְהוָה עַם־הַשָּׁפֵט וְהוֹשִׁיעֵם מִיַּד אֹיְבֵיהֶם כֹּל יְמֵי הַשּׁוֹפֵט כִּי־יִנָּחֵם יְהוָה מִנְּאֻקָּתָם מִפְּנֵי לַחֲצִיחֵם וְדַחֲקֵיהֶם:

יט: וְהִקָּה לְבָמֹת הַשּׁוֹפֵט יִשְׁבֹּל וְהִשְׁתִּיתוּ מֵאֲבוֹתָם לְלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעַבְדָּם וְלִהְיוֹתֵם לָהֶם לְאֵלֵי הַפִּילֹסוֹפִים וּמִדְרָגָתָם הַקְּשָׁה:

10) וְנִהְיֶה בִימֵי שְׁפָט הַשּׁוֹפֵטִים וְנִהְיֶה רָעַב בְּאֶרֶץ נִיגְף אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם וְהוֹדָה לַגּוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאֲשֶׁתוֹ וְשָׁנֵי בָנָיו: **רות רבא** אוי לדור ששפטו את שופטיהם

11) רמב"ם הל' תשובה ד:ב

הלכה ב

ומהן חמשה דברים הנועלים דרכי התשובה בפני עושיהן, ואלו הן): א: הפורש מן הצבור, לפי שבזמן שיעשו תשובה לא יהיה עמהן ואינו זוכה עמהן בזכות שעושיין, ב) (והחולק על דברי חכמים, לפי שמחלוקתו גורמתלו לפרוש מהן ואינו יודע דרכי התשובה), ג) (והמלעיג על המצות, שכיון שנתבזו בעיניו אינו רודף אחריהן ולא עושה שן ואם לא יעשה במה יזכה), ד) (והמבזה רבותיו, שדבר זה גורם לו לדחפו ולטרדו כגחזי ובזמן שנטרד לא ימצא מלמד ומורה לו דרך האמת), ה) (והשונא את התוכחות שהרי לא הניח לו דרך תשובה, שהתוכחה גורמת לתשובה שבזמן שמודיעין לו לאדם חטאיו ומכלימין אותו חוזר בתשובה כמו שכתוב בתורה זכור ואל תשכח, ממרים הייתם, ולא נתן ה' לכם לב, עם נבל ולא חכם, וכן ישעיהו הוכיח את ישראל ואמר הוי גוי חוטא, ידע שור קוניהו, מדעתי כי קשה אתה, וכן צוהו האל להוכיח לחטאים שנאמר קרא בגרון אל תחשוך, וכן כל הנביאים הוכיחו לישראל עד שחזרו בתשובה, לפיכך צריך להעמיד בכל קהל וקהל מישראל חכם גדול וזקן וירא שמים מנעוריו ואהוב להם שיהא מוכיח לרבים ומחזירן בתשובה, וזה ששונא את התוכחות אינו בא למוכיח ולא שומע דבריו לפיכך יעמוד בחטאתיו שהם בעיניו טובים .

12) משך חכמה בראשית כא: לג

ויקרא שם בשם ה' א - ל עולם. יתכן דהוי כמו דכתיב "לעולם". דקודם שנולד יצחק ופרסם אברהם מציאות השם והשגחתו הפרטית ואחדותו שהוא בלתי מושג, אם מת הלא נשכח כל לימודיו ועיקריו, וכמו שאמרו במדרש (פרקי דרבי אליעזר כט) ש"הנפש אשר עשו בחרן" חזרו לסורן. אולם כאשר נולד יצחק, אשר הבטיח השם יתברך "והקימותי... להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו" (יז, ז), וכדאמרו ביבמות ק, א - "המיוחס אחריו", וידע שהוא ינחיל הדיעות האמיתיות ויפרסם אלקותו. לכן אמר שהוא עכשיו "אל לעולם", ולא יופסק ידיעתו יתברך לדור דור, והבן.

13) פירוש רבינו יונה לאבות א: יד

הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי - אם לא אוכיח עצמי שאזרו עצמי במצות מי לי להוכיח ולזרזני כי זרוז האחרים טוב הוא לפי שעה אבל כשיעורר האדם את עצמו בכל יום ויום יוסיף לחשוב מחשבות לעשות מלאכת ה' ואין שכחה לפניו כאשר לבו חפץ והוא דרך ישר לפני איש: